

M a ğ d u r u n S u ç u

Abdulhalim Durma

Mağdurun Suçu

Ne kadar söz etmese de, arkadaş çevresinde olayı duymayan kalmamıştı. Sonunda bir araya geldiğimizde, takılmalara, sıkıştırmalara dayanamayıp çözüldü ve nihayet hikayeyi kahramanından dinledik. Yaşlı dostumuz, başından geçen sıkıcı olayı anlatırken ilk ağızdan dinlemenin heyecanı herkeste vardı.

-Telefon çaldı, diye hikayesine başladı. O anda, elimin altındaki telefonu açtım ve arayanın bilinmeyen bir numara olduğunu gördüm. Karşıdaki ses, önce görüştüğü kişinin ben olup olmadığının teyidini istedi.

-H. Ü. beyefendi ile mi görüşüyorum.

-Buyrun sizi dinliyorum. Diye doğruladım.

-Adam kendisini tanıttı. “Ben A..’dan Cumhuriyet savcısı F. A. Şu anda üç aydır hazırlıklarını yaptığımız bir operasyonun içindeyiz. İlçenizdeki S.. bankasında çalışan görevli bir memurun bir dolandırıcılık şebekesi mensubu olduğunu tespit etmiş bulunmaktayız. Sizi bir devlet memuru gibi zorunlu olarak bu operasyona dahil ettik. Ancak operasyonun güvenliği bakımından aramızdaki konuşmaların dışarıya sızmaması için, şu andan itibaren görüşmemizi saklı tutuyoruz. Telefonunuzu kapatmayacaksınız.

“Açıkçası, canım sıkılmıştı. Sabahtan beri tamir etmeye çalıştığım su tesisatındaki arızayı gidermeyi bir türlü becerememişim. Üstelik, ömrümün kalan şu son günlerinden birini de böyle beni ilgilendirmeyen bir suç işinde ziyan etmeyi hiç istemiyordum. Ancak, tamamen iyi niyet ilkesinden hareketle, ister istemez söylenenlerin doğruluğundan şüphe edemezdim. Bununla birlikte, ne var ki, Emniyetten ve bankadan telefon dolandırıcılığına karşı

sık sık gelen uyarı mesajları da hala telefonun hafızasında duruyordu.

“Onlarla yüz yüze görüşmek istediğimi söyledim. Bunun üzerine telefondaki savcı olduğunu söyleyen kişi, güven açısından böyle düşünmemde tamamen haklı olduğum, fakat bunun operasyon bakımından sorunları olacağı karşılığını verdi. Ardından aile bağlarımdan, geçmişimden, ilgi alanlarımdan kısa ve çarpıcı örnekler vererek, telefonu kapatmadan tuş ekranından 155’i aramamı, ve kendisi hakkındaki bilgiyi doğrulatmamı istedi. Verdiği telefon numarasının kullanımdan kalkmış olduğunu biliyordum, fakat istenileni yaptım. Karşıma çıkan ses, adeta ne soracağımı biliyormuş gibi, görevli savcının ismini derhal verdi. Güven duygusu oluşturuluyordu. Bununla birlikte, savcı milli ve dini değerleri de konuşmasına dahil etmekteydi. Bir ara yaşma binaen resmiyetten dolayı mesafeli hitap yerine saygılı ve yakınlık ifade eden ‘size ağabey diyebilir miyim’ gibi anlamsız bir ricada bulundu.

Yaşlı dostumuz, belli belirsiz gülümsedi. Fakat gözlerindeki bu anlaşılmaz ifade yerini hemen bir acılığa terk etti.

“Ne kadar direnirsem direneyim, içine çekildiğim psikolojik dünyada etkili bir argüman vardı. Bu argüman, konuşmalarda detaylı bilgilerin kullanılmasıydı. Sanki bir excel programına yerleştirilmiş bir takım verilerden hareketle, kardeşlerin ve vefat etmiş olan anne ve babanın hakkındaki bilgilerin savcının konuşmasına serpiştirilerek dahil edildiği görülmekteydi. Üstelik hayatta bulunan kardeşlerin hakkında İçişleri, Sağlık, Ticaret gibi çeşitli bakanlıkların kayıtlarında yer alan ve gizli olması gereken bilgilerle sosyal medyada yer alan bilgiler, sanki bir dosyaya aktarılmış olup elinin altında idi ve bunları ustalıkla kullanıyordu.

“Sonunda, savcı sözlerini tamamlayıp, gerekli talimatları almam için konuşmayı başında bulunduğu emniyet amirine devretti. Gariptir, savcının ve ardından emniyet amirinin ses tonu ile üslubu, kafanızda canlandırabileceğiniz prototiplere uyuyordu. Tıpkı yapay zekayla konuşurken bir insanla konuşuyormuşsunuz algısına götüren zihin işleyişi, telefonda savcı ve emniyet amirini dinlerken de aynı şekilde çalışıyordu. Gerçek bir savcının veya emniyet amirinin ses özellikleri nasılsa, telefonda işittiğiniz ses de aynıydı. Şüphelenmek yerine ister istemez kısa, kesin ve emredici tarzın gerçekliğini kabul edersiniz. Ve bu durum, o anda, yıllar önce bir polis memuru ile konuşmamı aklıma getirmişti. Benim aldığım eğitimi öğrendiğinde, memur şu soruyu doğrudan sormuştu. “Bir insanın suçlu olup olmadığını anlamanın yolu var mı?” Bu sorunun cevabını, uzun yıllar sonra ülke çapında gündemi epey bir süre meşgul eden bir çocuk cinayeti davasının şüphelileri verdi.

Beyaz perdedeki yıllar öncesinin ‘Kasabanın Sırrı’ isimli filmi anımsatan ve çözülmemekte ısrar eden o menfur olayı, masanın etrafındaki herkes hatırlamıştı.

Yaşlı dostumuz, kısa bir ara verdi. Önündeki çay bardağından son bir yudum aldı. Düşünceli görünüyordu. Hepimiz hikayenin nasıl devam edeceğini merakla bekliyorduk.

-Emniyet amiri, diye söze devam etti. Sonunda asıl konuya geçti. İnternet şubesi aracılığıyla banka hesabımdaki parayı verilen IBAN numarasına havale ile aktarmamı istemekteydi. Bu onların ilk operasyonu muydu, bunu bilemem. Fakat pazarlık başladı ve emniyet amirine hesabın tamamı yerine beşte birini yatırmayı teklif ettim. Telefonun diğer tarafındaki ses, bu miktara, adamın çekmek için bankaya bile gelmeyeceğini söyledi. Fakat ısrarlarım sonunda patladı ve öfkeyle tehditkarane

konuşmaya başladı. Bir anda ‘kötü polis’e dönüşmüştü. Bir ara beni almaya gelecek görevlileri göndermekten söz etti. Fakat benden herhangi bir karşılık gelmeyince, merak ve şüphayle orada olup olmadığımı sordu. Benden ses geliyordu, fakat bu ses inleyen bir insanın sesi idi. Alçak sesle “ilaçlarım..ilaçlarım”, diyen ve zorlukla nefes alan bir insanın sesi.

Herkes dikkatle hikayenin akışına kapılmıştı, yaşlı dostumuzun geçirdiğı krizin gerçek olup olmadığını düşünmeden. O ise, adeta yoğun ilgimizden tarifsiz bir zevk alarak konuşmasına devam etti.

“Telefonun diğerk tarafındaki kişinin telaşlanıp telaşlanmadığını bilmiyorum, fakat derhal tavsiyelerde bulunmaya başladı. Bir yandan su içmemi söylüyor, diğerk taraftan tehdide kalkıştığını için mazeretler uydurmaya çalışıyordu. Üç aydır bu operasyon yüzünden uyuyamadıklarından söz ediyor, onlara hak vermemi istiyordu.

Yaşlı dostumuz, düşünceli mi yoksa üzgün mü olduğuna karar veremediğim bir çehreyle, “korktuğum başıma geliyordu”, diye mırıldandı.

-Neydi o!?... Diye atıldım.

Fakat sorumu duymamazlığa geldi.

“Uzun uğraşlardan sonra bankanın almış olduğu tedbirler dolayısıyla internetten yapılacak havale gerçekleşmedi. Emniyet amiri bu defa mesai saati bitmeden bu işlemin bankadan yapılmasını istedi. Ne var ki, acele etmem gerekiyordu. Şubenin 20 dakikalık mesafede olduğunu söyledim, ama bisikletle gidersem yetişebileceğimi de ekledim. Telefon her durumda açık olacaktı ve derhal yola koyuldum.

Dinleyicilerdeki heyecan son safhasında idi. Nefesler tutulmuştu.

“Yolun yarısında, devamlı açık tutulması istenen telefonu kapadım. Bir süredir bana ulaşmaya çalışan yeğenimin mesajı gözüme çarptı. “Amca. Şu anda dolandırılıyorsun.” Hayretle, nasıl haberdar olabilir, diye düşündüm. Fakat hemen, dolandırıcıların güven oluşturmak için kardeşlerim hakkında detaylı bilgiler verdiği aklıma geldi. “Polis operasyonu gibi, dolandırıcı operasyonu...” Buna ne kadar sürede hazırlandılar acaba . .

“Aynı anda telefon çaldı. Şehir merkezinden arayan farklı bir numaraydı. Yeğenimin arkadaşı olan il emniyetinden bir polis memuru, mesajdaki bilgiyi doğruladı. Derhal bankadaki hesabımın dondurulmasını önermekteydi. Ona Emniyet Müdürlüğüne gideceğimi söyledim. Vakit mesai saatinin sonlarına gelmişti ve operasyon henüz bitmediği için açmadığım telefon devamlı çalışıyordu.

“Kapısında silahlı bir görevlinin bulunduğu Emniyet Müdürlüğü’nün binasına giriş kolaydı, fakat başvuracağım kişiyi bulmakta zorlanıyordum. Bir süre etrafta kimseleri göremediğim koridorlarda telaşla dolaştıktan sonra, kapısını çalıp içeri girdiğim bir odada ifade alan bir görevli ne istediğimi sordu. “Şu anda dolandırılıyorum”, dedim alçak sesle. Memur nereye gitmem gerektiğini söylese de, koridorlarda kimseyi göremediğim binanın içinde yine bir ileri bir geri dolaşmaya devam ettim. Açıkçası, Emniyet dış dünyanın tehlikelerine karşı, adeta kendisini emniyete almıştı. O anda, içinde bulunduğum psikolojik hali anlatan bir radyo tiyatrosu dinlediğimi hatırlıyorum. Binanın içinde, koridorlarda kaybolan ve bir türlü yolunu bulamayan birisini anlatan bir oyundu. Sonunda tamamen tesadüf eseri olarak karşılaştığım bir memurun yol göstermesi ve kapalı ve şifreli koridor kapılarının açılmasıyla

dolandırıcılık bürosuna ulaştım. Buradaki görevli memur, ilk iş olarak bankadaki hesabın dondurulması gerektiğini söyledi, bunu telefonla yapamayınca, resmi kıyafetli bir polis memuruyla beni bankaya gönderdi. Hesabın dondurulması için gerekli işlemler yapıldıktan sonra Emniyete ifade vermek üzere döndük.

“Ne olduğunu anlatırken, dolandırıcılarla birlikte geçen sürenin üç saat kadar olduğunu söylediğimde, memur şaşırdı. Genellikle bu görüşmenin bir saat içinde tamamlandığını söyledi. Sonradan, ona ifade verirken bazı detayları atlamış olduğumu hatırladım. Bu polis için önemli değildi, sanırım, işin uzmanı oldukları için benim düşüncelerimden çok, maddi ipuçları onları ilgilendiriyordu. Zihnimde, bana çekilen operasyonun gerçekliğine dair, belirsiz bir kanıt, telefondaki operasyon amirinin inandırıcı olması için eve yakın yere bir jandarma veya polis ekibini göndereceğini, fakat hiçbir şekilde onlarla temasa geçmememi söylemesiydi. Bu gerçekleşmişti. Aklıma ilk gelen, polisin veya jandarmanın içinde dolandırıcılara bilerek ya da bilmeyerek yardım eden birisi veya birileri olabileceği idi. Beni aramış olan dolandırıcıların telefon ve parayı yatırmamı istedikleri IBAN numaraları da, failleri yakalamak için yeterli değildi. İfademi alan görevli memur şikayette bulunup bulunmayacağımı sormadan önce, her ne kadar teşkilatta siber güvenlik bölümü olsa da, bu tip vakaların araştırılmasının çoğu kez sonuç vermediğini ikna edici şekilde açıkladı. Kısa sohbetimiz esnasında, polis memuru gençlerdeki suç oranının yüksekliğinden söz etti. Ona gençler hakkında umutlu olup olmadığını sorduğumda, yüzünde çok kısa bir an için belli belirsiz bir duygu ifadesi canlandı. Fakat kişisel düşüncesini açıklamadı. Verdiği karşılık, kurumsal olarak kendisinden beklenen görev alanı sınırları içinde idi.

Masanın etrafındaki herkes derin bir soluk almıştı. Fakat hikaye bitmemişti. Yaşlı dostumuz olayın ardından kardeşleriyle telefonda görüştüğünde, hepsine aynı anda operasyon çekilmiş olduğunu öğrendi. Bunun bir dolandırıcılık teşebbüsü olduğunu ilk fark eden, 800 km. uzakta bulunan ablası olmuş, telefon edenlerin dolandırıcı olduklarını hemen anlamış ve telefonu açmamak üzere kapatmıştı. Yine 750 km. uzaklıkta bulunan ağabeyini evden çıkarıp ilçe karakoluna kadar yönlendirmişler, onun karakola girip ihbarda bulunmasıyla irtibatı koparmışlardı. Küçük kardeşinin oğlu kendilerine edilen telefonun dolandırıcılıkla ilgili olduğunu derhal fark etmiş, ardından bin km. uzaktaki amcasını defalarca ikaz için aramıştı.

Yaşlı dostumuz bir an duraksadı ve ek bilgi verme ihtiyacını hissetti.

“Aslında, bu tip faaliyetler bu kadarla sınırlı değil. Asıl düşündürücü olanı . . yapay zekanın dolandırıcılık faaliyetlerinde kullanılması. Bilirsiniz, üç beş kuruşa temin edilen ve haliyle yasal olmayan bir takım programlardaki algoritmalar, her bir internet kullanıcısının benzersiz ilgi alanlarına ve etkileşim geçmişine göre kişiselleştirilmiş bir dosya sunar. Bu şu anlama gelir, bu programlar, geçmişte ne yaptığımızı tespit etmekle kalmaz, gelecekte ne yapacağımızı da öngörür. Bu dolandırıcılara karşı neler yapılmalı sorusuna, emniyet ve bankalar gibi yapay zeka da, ‘muhatabın dikkati’ne önem veriyor. Yani, hedefteki kişinin, kurbanın . . . “Beni kandıramazlar”, demeyin, size yapay zekanın marifetiyle tanıdığınız bir sese ait konuşmayı dinletirler ya da bir yakınınıza ait video izletirler, bütün düşünceleriniz istenilen yönde değişir.

Yaşlı dostumuzun bilgi dağarcığı zengindi ve bu konuda söyleyecekleri oldukça fazlaydı. Onun konuya ilgisinin eskilere dayandığını, şüphesiz, bilemezdik.

“Genç iken bir otobüste yakalattığım hırsız tecrübesi, karmaşık duyguları barındırıyordu. Onun bekçiler tarafından aşağılayıcı davranışlara maruz kalması, benim için üzücü olmuştu. Suçlunun muhatabı, yazılı olmayan kurallar değil, kanunlar olmalıydı. Bir ara beni düşünceli gören bir yetkili şunları söyledi. “Bunların mesleğidir, değişmezler. Sadece toplumdan uzak oldukları sürece insanlar emniyette olur.”

Yaşlı dostumuz, “bu dolandırıcılık konusu, dolaylı yoldan beni eskiden beri ilgilendiren bir konuydu”, dedi. ‘Zor koşullar altında insan davranışları’ isimli tezimin alt bölümünü oluşturunuyordu. Size başımdan geçenleri anlatırken arada bir dokunduğum bir husus vardı ki, işin püf noktası, sizin algılarınızın yönetilmesidir. Bir ara bu durum, siyasette çok konuşulan bir konu oldu. Algı yönetimi. Yani, siyasetçi ile dolandırıcı arasında ortak nokta, konuyu belirli bir açıdan görmenizi sağlamaktır. Dikkatinizi bir noktaya çekmek, orada yoğunlaşmanızı sağlamak . . zihninizi bir çembere almak . . . Amiyane tabirle, “Cambaza bak!”. II. Dünya Savaşı sonrası yıllarda, Uzak Doğuda Çinlilerin harp esirlerine ve ayrıca, ülkelerinde yaşayan misyonerlere, bilim adamlarına, doktorlara uyguladıkları aylar süren kapsamlı telkin teknikleri de bu çerçevede ele alınabilir. Daha öncesi ise Orson Welles’in 38’de sergilediği bir radyo tiyatrosudur. Asıl klasik olanı da budur. Çinlilerin hapisane ortamında insanların beyinlerini yıkarken hedefleri, bir ideolojinin taraftarı haline getirmektir. Mağdur, çok zor koşullar altında idi. Oysa Amerika’da Çinli uygulamadan on yıl kadar önce yaşanan olay, belki de bir saat gibi çok kısa sürede sayısız insanın algıları üzerinde etkili olmuştu. Neden olduğu yaygın panikle bir radyo draması, bilim tarihine geçti. Üstelik, Welles’in tiyatro örneği bizim yaşadığımız telefon dolandırıcılığına daha fazla

benzemektedir. Fail ile fiziken muhatap olmazsınız. Şüphesiz, ülkemizde meydanların, köprülerin, saat kulelerinin satılması gibi fiziken muhatap olunan ünlü dolandırıcılık örnekleri vardır. Ancak cep telefonlarının hayata girmesi ile dolandırıcılık da adeta çağ atlamıştır. Bu tekniği ustalıklı kullanan ilk kişinin kurbanları, ülkenin önde gelen isimleri oldu.

Yaşlı dostumuz, kahramanı hakkında bir başlangıç yaparken, gerçek hayatta onunla doğrudan bir ilişkisi olmadığını söylemekle başladı. Uzun yıllar önce, mahkemede ve birkaç defa da gazetecilere röportaj verirken onu izlemişti. Bir kez göz göze gelmişlerdi. O anı şu sözlerle dile getirdi. “O, oyuncuydu, ben de seyirci. Belki gözlemci demek yerinde olur. Zekiydi, inisiyatif sahibiydi. Ve ‘saf’ değildi.

Bu sözün kinayeli kullanıldığını biliyorduk. Dolandırdığı insanlardan ünlü birisi için bu sözü, ‘kandırılmaya hazır’ anlamında ‘saf kadın’ diye sarf etmişti. Oysa, yaşlı dostumuz kendi sözüyle dolandırıcıyı nitelerken, sanırım, olumsuz bir anlamı kastediyordu. Eskilerin deyişiyle, “gözünde nur yok”tu.

“Ülkenin başbakanını kurban olarak seçmesi, dolandırıcılık hayatının sonunu getirdi. Emekli bir general kimliği ile başbakanı başbakanlık telefonundan aradı ve seçim kampanyasında emekli ve muvazzaf askerlerin kısa bir süre sonra yapılacak seçimlerde partisi için çalışmak istediklerini belirterek para talebinde bulundu. Başbakan tarafından bu teklifin olumlu karşılanmasıyla, örtülü ödenekten tahminlerinin üzerinde kendisine oldukça yüksek bir meblağ ödeme yapıldı.

“Ancak, birlikte olduğu kadının ona ihanet etmesi ile bir tatil beldesinde, çok sayıda polisin katılarak evlerin didik didik arandığı şaibeli bir hareket sonunda yakalandığı haberi gazetelerde ön sayfadan verildi.

“Yakalandıktan sonra, ne kadar doğru olduğu bilinmez, dönemin Adalet Bakanının kendisine olayı mahkemede anlatmaması şartıyla 4 milyon mark teklif ettiğini söyledi. Fakat onun Başbakanlık’tan bu parayı aldığını itiraf etmesiyle, örtülü ödeneği siyasi çıkar için kullandığı gerekçesiyle Başbakan eleştirilere uğradı ve Yüce Divan yolu göründü. Başbakan, Yargıtay’a başvurarak mahkeme kararının bozulmasını ve adının belgelerden çıkarılmasını talep etse de Yargıtay, dolandırıcı hakkındaki kararı onadı. Ancak, Meclis Soruşturma komisyonu tarafından “örtülü ödenekten usûlsüzce harcama yaptığı” gerekçesiyle suçlu bulundu. Ne var ki, meclis genel oturumunda oy çokluğu sağlanamadığı için başbakan aklandı. Dava sırasında savunmasını yapan başbakan, örtülü ödenek harcamalarını açıklamanın yasa uyarınca yasak olduğunu belirtmişti.

“Gazetelerin kahramanlaştırdığı dolandırıcımız bir siyasi partinin gençlik kollarına hedef gösterildiği, aynı partinin mafyatik bağlantılarla kendisini ortadan kaldırmaya teşebbüs edecekleri, devletin içinde hukuk dışı yapılanmalar olduğu gibi sayısız hezeyanlar ortaya atmaktaydı.

Bu bana tehlikeli bir niteleme gibi görünmüştü. Bir dolandırıcı, nasıl olur da kahramana dönüştürülürdü.

“Bir vesileyle duruşmaları bir köşeden takip ettim. Mahkemeyi tiyatroya dönüştürdü, oyunculuk kabiliyetini sonuna kadar kullandı. Orada basına ve hakimlere yönelik sert davranışları ile ülkenin gündemine oturdu ve bunu sürekli canlı tuttu. Her sözü gazetelerde manşet oluyordu. Ancak bu yolla hayatını garanti altına alabileceğine inanıyordu.

“Fotoğrafa bütün olarak bakıldığında, o yılların ülkenin kayıp yılları olduğu söylenir. İnsanlar, siyasetçi - Yeraltı Dünyası - Kamu Kuruluşları ilişkisi ve kişisel menfaat etrafında yoğunlaşan ve büyük ölçüde para, menfaat ve güç sağlamaya yönelik illegal faaliyetlerden ve bu faaliyetlerin "terörle mücadele ve ülke menfaatleri" olarak gösterilmesi ve bu perdenin arkasına gizlenmesinden rahatsızdı. Cezaevlerinde mahkumların yönetime hakim olduğu bir dönemdi ve ünlü bir çetenin elemanları tarafından içeriye silah sokulmasıyla gerçekleştirilen bir cinayet olayında yanındaki mahkum öldürülürken, onun da kafasına sıkıldı. Hücre arkadaşı, terör örgütlerinden birine mensuptu ve pişmanlık göstererek teslim olmuştu. Bu mahkum itiraflarında, ülke güvenliğini tehdit eden ve birbirine zıt görünen örgütlerin aynı merkezden yönetilmekte olduğunu dile getirmişti. Dolandırıcılar kralı ise, muhtemelen öldü sanılarak öylece bırakıldı. O andan itibaren, mütemadiyen olayın asıl kendisine yönelik olduğunu ileri sürdü. Ameliyatla çıkarılamayan kurşunun, devletin kendisine hediyesi olduğunu söylerdi. Sonunda genel afla hapisten çıkanlar arasında yer aldı. Birkaç yıl sonra, kafasındaki kurşunun sebep olduğu tedavi edilemez hastalığı nedeniyle bir

hastanede hayata gözlerini kapadı. Cenazesini almaya gelen olmadı. Suç dünyasının baronları arasında ‘hızlı yaşayan ve genç ölen’ biri olarak yerini aldı. Çocuklarına bir servet değil, ancak sıkıntılı bir hayatı miras olarak bıraktı.

Bir süre sessizlik oldu. Süratle değişen gündem konuları sebebiyle, geçmişin karanlıklarına terk edilen bu olayların detaylarını, ‘balık hafızalı’ oluşumuz sebebiyle, hiçbirimizin hatırladığını sanmıyorum. Yaşlı dostumuz, adeta hayatın cilvelerinden söz ediyordu.

“Babası da dolandırıcı idi. Yaşadığı dönemde, ülke tarihinin idam edilen tek başbakanına ulaşmış, anlatıldığına göre, onun hukuk dışı özel işlerini yapmış ve hakkında bir kitap kaleme almıştı. Yıllar sonra oğluna öğüt verirken “büyük oynamasını” söylüyordu. O da babasının sözünü tuttu. Kadın erkek demeden ülkenin siyasi ve ekonomik alanda öne çıkmış isimlerini sıraya dizdi. Ve, eline geçirdiği paraları da, ‘dolandırıcı’dan sonraki ikincisi olan ‘kumarbaz’ unvanı ile derhal kumarda harcamaktaydı.

“Oğlu, ondan bahsederken 150’ye yakın vukuatı olduğunu söylemekteydi. Babası, zenginlerden alıp yoksullara dağıtan bir halk kahramanı, bir Robin Hood idi. Onunla gurur duyduğu açıktı. Kızı da . . . Birkaç sene sonra farklı bir dolandırıcılık suçuyla aranmakta olan kardeşi de polis tarafından yakalandı. Yakın akrabaların mümkün olduğunca uzak durduğu aile, dağılmıştı.

Yaşlı dostumuz suçlu portresi çizerken, zorlandığını kabul ediyordu.

“Kendini haklı görme zihniyeti, herkeste olduğu gibi, herhalde bütün dolandırıcılarda da görülen bir anlayıştır. Her biri, kendisini kurbanın yerine koymayı gerektiren empatiden yoksundur. Kurbanlar, onun ‘saf kadın’ sözcüğü ile düşüncesini açıkça ifade etmekten çekinmeyişinden anlıyoruz ki, sanki saflıklarıyla dolandırılmayı hak eden insanlardır. Ünlü dolandırıcılardan biri, kendisinin kurbanlara gitmediğini, mağdurların kendi ayaklarıyla ona geldiğini söyler. Halkın zihniyetinde de, “Yapabiliyorsa, helal olsun.” şeklinde ifadesini bulduğu üzere, bütün suç kurbanın kendisindedir. Fakat gelelim Nasreddin Hoca’ya . . fıkrasında söylediği gibi, peki ‘hırsızın hiç mi suçu yok”tur.

“Maalesef bu bir hidayet hikayesi değildi. Onda dönüşümün izleriyle karşılaştığımı sandığım her defasında, hayal kırıklığına uğradım. Psikopatinin varlığına dair endişeyi yaşatan empati yoksunluğu ve bir vicdani duygu noksanlığı ile insanların ilgisini çekmeyi başarmış bir zeka idi. Hele günümüzde, doyumsuz bir ilgi ihtiyacı eksikliği ile yetişen nesiller için kusursuz, fakat olumsuz bir rol model idi.”

“Yaşananlara bakarak diğer dolandırıcılarla karşılaştırıldığında, götürdüğü miktar çok da önemli değildi. Onu asıl tehlikeli yapan, kurbanlarının iktidarın zirvelerinde bulunan kişiler olmasıydı. Bu durum, sadece bürokrasinin itibarını sarsmakla kalmıyor, içinde sisteme meydan okuyan bir cüreti de barındırıyordu. Bu bana eski bir olayı hatırlatmıştı. Ünlü bir vali, terör olayından yakalanıp sonra idam edilmiş olan bir teröristle konuşurken sorar. “Bu işe niye kalkıştınız ki, der. Karşı çıktığımız hükümet değişti.” Emekliliğinden sonra bir televizyonda bu anısını naklederken, sorusuna teröristin şu karşılığı verdiğini söyler. ‘Bizim davamız, hükümetle

değil, sistemle.’” Dolandırıcımızın, o terörist gibi bilinçli olarak sisteme karşı çıktığını hiç sanmıyorum. Ama yaptığı, buydu.

Suluova. 8. 12. 2024